

Fiber vid Siggetorp och Viken

By-/gårdstomter L1985:7402 (Floda 147:1) och L1985:7641 (Floda 263:1)
samt fyndplatser L1985:7486 (Floda 173:1) och L2019:7034
Floda-Sund och Lasstorp 4:2
Katrineholms kommun
Södermanland
Nina Balknäs

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Södermanlands län med platsen för
schaktningsövervakningen markerad i rött.*

© 2019 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2019:62

Författare	Nina Balknäs
Kvalitetsgranskning	Ebba Knabe
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Området för Siggetorps gamla torp (L1985:7402) sett från nordöst.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2019:62

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING
OCH ARKEOLOGISK UTREDNING I FORM AV UTREDNINGSGRÄVNING

Fiber vid Siggetorp och Viken

By-/gårdstomter L1985:7402 (Floda 147:1) och L1985:7641 (Floda 263:1)
samt fyndplatser L1985:7486 (Floda 173:1) och L2019:7034

Floda-Sund och Lasstorp 4:2

Katrineholms kommun

Södermanland

Nina Balknäs

Lst dnr 431-2760-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Södermanland
Kommun	Katrineholm
Landskap	Södermanland
Socken	Floda
Fastigheter	Floda-Sund och Lasstorp 4:2
Fornlämningsnummer	L1985:7402 (Floda 147:1) Siggetorp L1985:7641 (Floda 263:1) Viken L1985:7486 (Floda 173:1) fyndplats L2019:7034 fyndplats
Lämningsstyp	By-/gårdstomter, fyndplatser
Datering	Stenålder, historisk tid
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning och arkeologisk utredning i form av utredningsgrävning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2019-05-22
Länsstyrelsens diarienummer	431-2760-2019
Uppdragsnummer i Fornreg	201900599
Arkeologgruppens projektnummer	P19033
Projektledare	Nina Balknäs
Fältpersonal	Nina Balknäs
Undersökningstid	2019-11-12 till 2019-11-14
Undersökt yta	698 löpmeter, ca 350 kvadratmeter
Inmätningsteknik	iGIS och analog
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

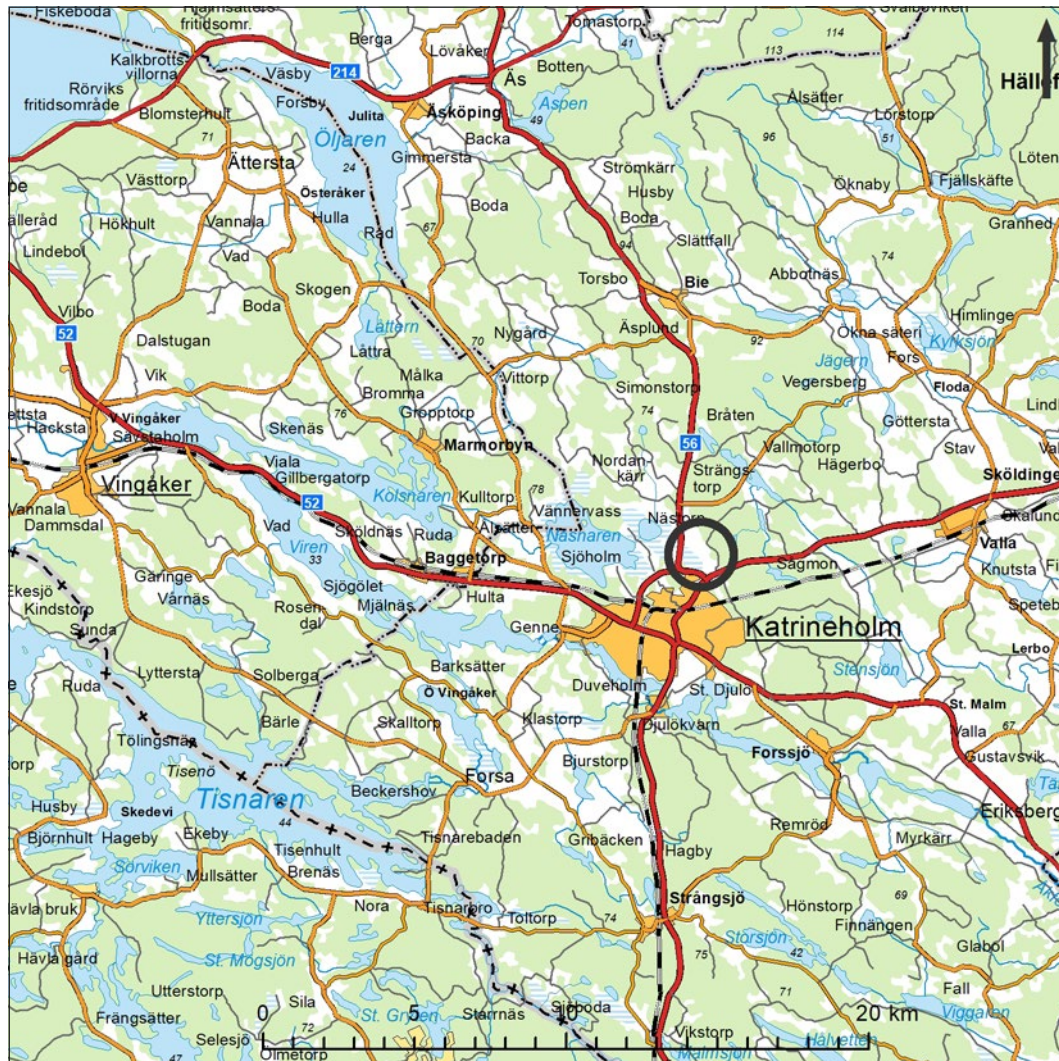
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Fynd 1–3 förvaras hos Arkeologgruppen AB i väntan på fyndfördelning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	6
Syfte och målgrupper	9
Metod och genomförande	9
Resultat	10
Tolkning	16
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	16
Referenser	17
Bilagor	18
<i>Bilaga 1. Anläggningstabell</i>	18
<i>Bilaga 2. Fyndtabell</i>	19

Figur 1. Karta över Katrineholmstrakten med platsen för schaktningsövervakningen markerad med svart. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning och en arkeologisk utredning i form av utredningsgrävning vid Siggetorps gamla torp i Katrineholms kommun, Södermanlands län. Arbetet skedde den 12–14 november 2019.

Sammanlagt dokumenterades 21 anläggningar. De består huvudsakligen av diken och gropar. Inom fornlämningsområdet för Siggetorp (L1985:7402) påträffades ett stolphål och flera gropar av olika karaktär.

Inom Vikens gårdstomt (L1985:7641) påträffades ett stolphål med sten-skoning, diken och äldre gårdsgrus.

Två avslag och ett plattformsavslag i kvarts hittades i åkermark norr om Siggetorp. De har registrerats som fyndplats L2019:7034.

Inledning

I samband med nedläggning av fiber har Länsstyrelsen i Södermanlands län den 22 maj 2019 fattat beslut (dnr 431-2760-2019) om tillstånd till ingrepp i fornlämning med villkor om arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning och arkeologisk utredning i form av utredningsgrävning vid Siggetorps gamla torp i Katrineholms kommun, Södermanlands län. De berörda lämningarna är gårdstomterna Siggetorp L1985:7402 (Floda 147:1) och Viken L1985:7641 (Floda 263:1) samt fyndplatsen L1985:7486 (Floda 173:1).

Arkeologgruppen AB genomförde schaktningsövervakningen den 12–14 november 2019. Beställare var Utsikt Bredband AB.

Bakgrund och kulturmiljö

Området består till största delen av lerig åker cirka 30-40 meter över havet. I norr och öster finns skog där marken är stenig och blockrik. En titt västerut visar en modern avfallsanläggning. Platsen för avfallsanläggningen var tidigare del av Viksjön som satt ihop med Lilla Näsnaren. De båda gårdarna Siggetorp och Viken hade då strandtomt. Under 1800-talet sänktes Näsnaren och Lilla Näsnaren och år 1921 torrlades Viksjön (Sänkta och torrlagda sjöar, Rapport SMHI nr 62, 1995).

Ortnamnsregistret visar att de äldsta skriftliga beläggen för båda gårdarna Siggetorp och Vike/Vikan (då stavat *Vigen*) är från år 1505.

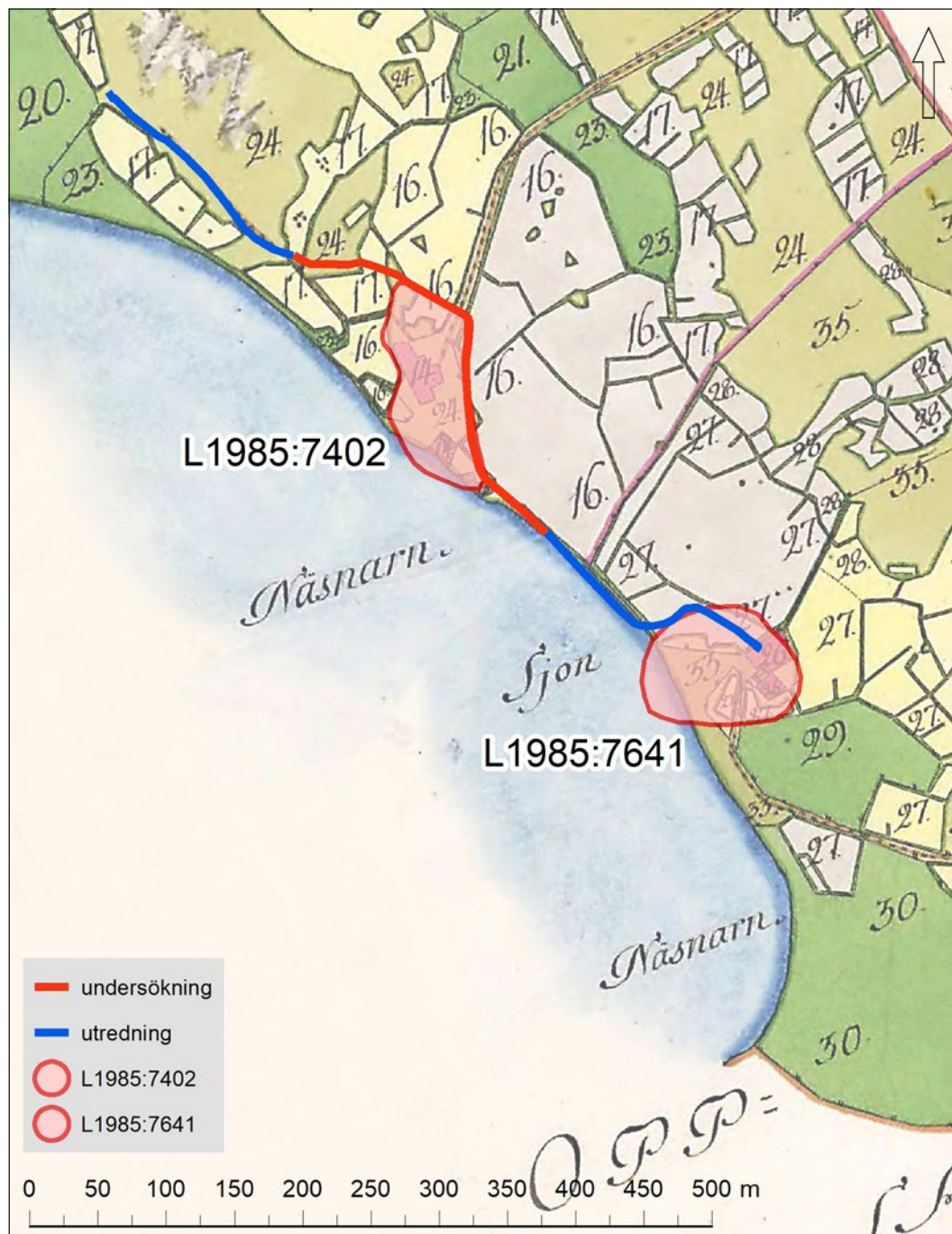
Enligt kulturmiljöregistret (KMR) består Siggetorp L1985:7402 av sex husgrunder varav två med spismursrösen. Husgrunderna med spismursrösen är belägna i södra delen. Spismursrösen innehåller tegel. Samtliga grunder är uppbyggda av i regel 0,3–0,8 meter stora stenar med inslag av enstaka större stenar. På den norra delen av tomten finns några odlingsrösen. Området är bevuxet med enstaka lövträd.

Läget för gården Viken är fortfarande bebyggt. Lämningen är cirka 100×80 meter stor. Intill Viken finns en fyndplats (L1985:7486) för en tjocknackig stenypa (SHM inv.nr. 14644:5).

En något större utblick visar att trakten har flera lösfynd från stenåldern. Två stenåldersboplatser finns registrerade cirka 3 kilometer österut. I en utredningsrapport (Kihlstedt 2003) utpekas området norr om Siggetorp som boplatsläge. I övrigt är lämningarna av senare datum. De består av färdvägar, fossila åkrar och röjningsrösen samt husgrunder från historisk tid. Området koloniserades först under yngre järnålder eller medeltid och utgör länge en marginalbygd med ensamgårdar och torp (Kihlstedt 2003).

Figur 2. Karta över med platsen för undersökning och utredning samt närliggande lämningar i kulturmiljöregistret. Skala 1:10 000.

Figur 3. Sammanslagna kartor (C16-106:1 och C16-144:1) från år 1780 över Siggetorp och Viken med schakt och de aktuella gårdstomternas ytor i kulturmiljöregistret. Nr 14 är "Mann- och ladugårdstomten", nr 24 är "Ängs- och Gärdesbackar", nr 16 och 17 är lerig åkerjord. Nr 26 är "Mann- och ladugårdstomten", nr 27 är åkerjord av sand-blandad lera. Skala 1:5 000.

Figur 4. Översiktsbild tagen från Viken mot norr. Platsen för Siggetorp syns på den plana, gräsbevuxna ytan med skogen i bakgrunden.

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar inom de delar av fornlämningarna som berörs och att ta tillvara fynd. Daterbart material skulle insamlas. Mer komplicerade lämningar fick inte tas bort utan att Länsstyrelsen givit sitt godkännande. Syftet med den arkeologiska utredningen var att klargöra om det fanns okända fornlämningar som berördes av arbetsföretaget och att så långt möjligt beskriva dem.

Målgrupper för uppdraget är i första hand Länsstyrelsen och företagaren.

Metod och genomförande

Den arkeologiska undersökningen och utredningen genomfördes på samma sätt. En arkeolog övervakade schaktningen i samband med ledningsdragningen. Grävningen genomfördes maskinellt med en 0,5 meter bred skopa som skiktvis grävde bort jord ned till planerat djup för kabelnedläggning. Då anläggningar påträffades avbröts grävningen tillfälligt och arkeologen dokumenterade dem skriftligt och tog foto. Kol för datering insamlades. Schakt och anläggningar mättes in med iGIS i mobiltelefon. Mätningarna överfördes i rapportfasen till ArcGIS 3.1 där de kontrollerades och justerades mot måttagna med långt måttband som drogs utmed schaktet allteftersom det grävdes. Åkermarken närmast schaktet ytavsöktes okulärt.

Resultat

Schaktbredden varierade mellan 0,5 och 1,0 meter beroende på större stenar och block i undergrunden, särskilt i den norra delen. Längden på schaktet var 698 meter. Djupet var 0,6–0,8 meter.

Sammanlagt har 21 anläggningar dokumenterats. De består huvudsakligen av diken och gropar. Inom fornlämningsområdet för Siggetorp L1985:7402 påträffades ett stolphål (A8) med bevarad stolpe och överliggande horisontellt trä, troligen rester av en träsyll. I anslutning till stolphålet fanns flera gropar. Gropen A10 var cirka 4 meter bred med ett förkolnat stolpavtryck (A11) i botten. I fyllningen till gropen hittades en bit fajans. Möjligen rör det sig om en igenfylld förråds- eller källargrop. Söder därom fanns en grop (A12) vars nedgrävningskanter var hårt rödfärgade av stark värme. Fyllningen bestod dock av äldre matjord utan spår av ursprunglig fyllning. Den har alltså blivit noggrant tömd.

Figur 5. Stolphålet A8 sett från väster.

Inom Vikens gårdstomt, fornlämning L1985:7641, påträffades ett stolphål med stenskoning (A21). Norr om stolphålet fanns diken och söder om stolphålet fanns ett tunt skikt av gårdsgrus.

Två avslag och ett plattformsavslag hittades norr om Siggetorp. Även söder om fornlämningen och norr om Viken hittades enstaka vassa kvartsbitar. Norr om ladan i Viken hittades även en väldigt lätt, smält slaggklump. Fynden norr om Siggetorp har tagits tillvara och fyndplatsen har lagts in i kulturmiljöregistret som L2019:7034 (se figur 9b).

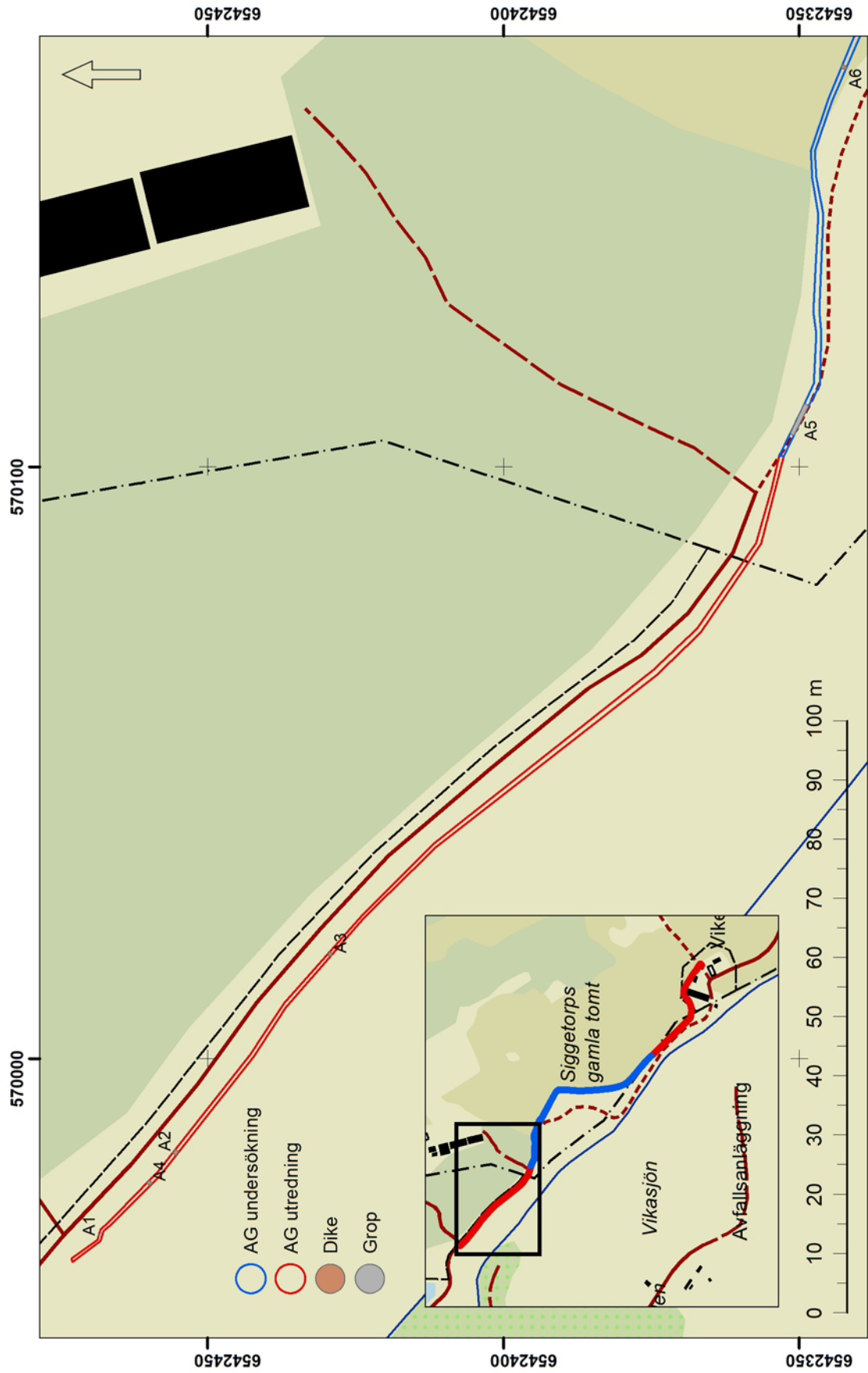
Figur 6. Gropen A10 sedd från sydöst.

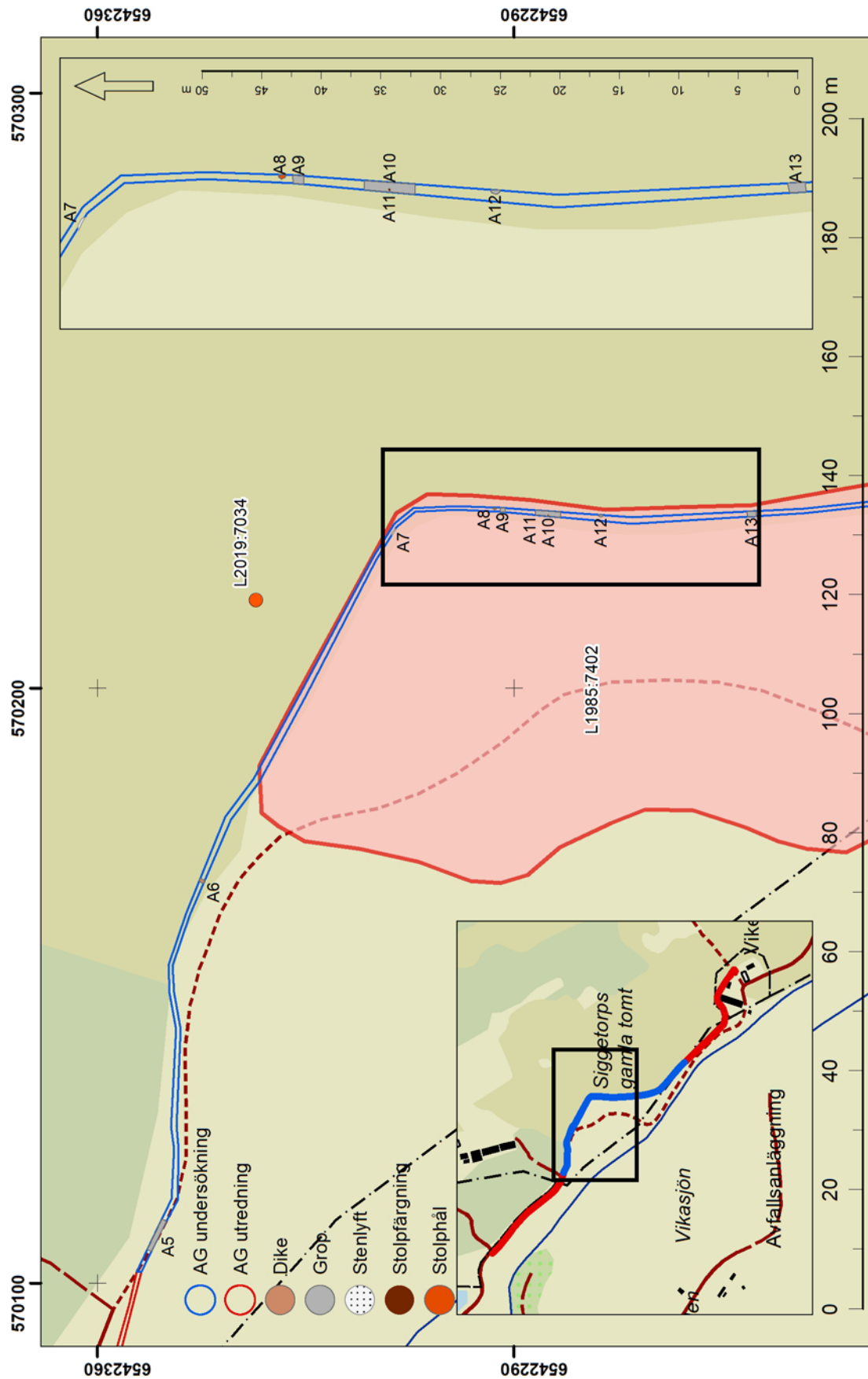
Figur 7. Gropen A12 sedd från väster.

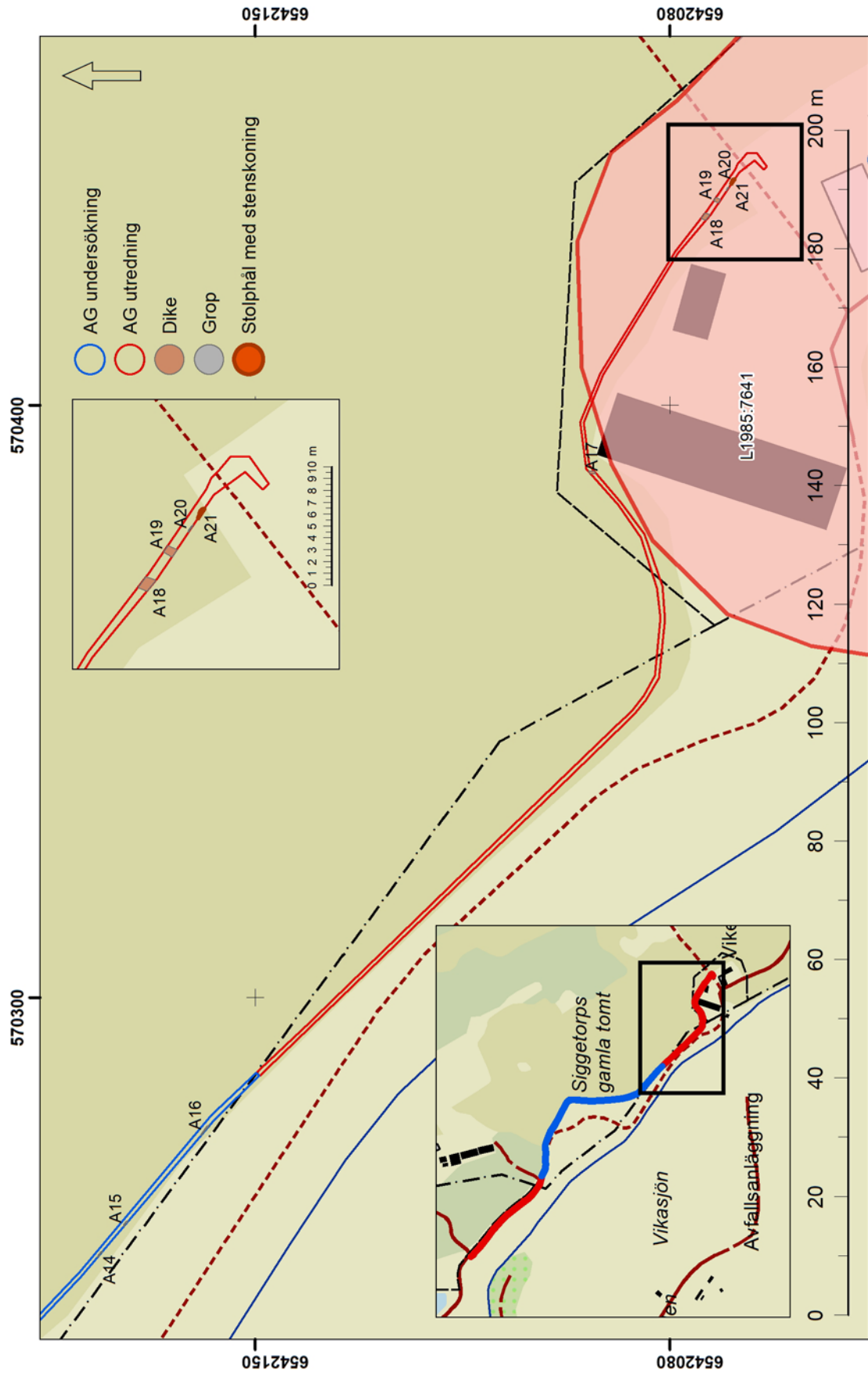
Figur 8. Stolphålet A21 sett från nordöst.

Figur 9a) Schakt- och anläggningsplan i skala 1:1 000 med lokaliseringsplan i skala 1:10 000.

Figur 9b) Schakt- och anläggningsplan i skala 1:1 000 med lokaliseringsplan i skala 1:10 000 och insticksplan över anläggningar inom gårdstomten Siggetorp i skala 1:500.

Figur 9c) Schakt- och anläggningsplan i skala 1:1 000 med lokaliseringsplan i skala 1:10 000 och insticksplan över anläggningar inom gårdstomten Viken i skala 1:500.

Tolkning

Lämningarna inom fornlämningen Siggetorp L1985:7402 utgör del av gårdstomten. Ingen datering gjordes eftersom fynd av fajans visar på efterreformatorisk tid. Gropen med den eldpåverkade leran i kanterna utgör sannolikt lämning från någon typ av eldfängd verksamhet. Stolphålet med rester av en träsyll visar att det funnits någon form av byggnad på platsen.

Även påträffade anläggningar inom Vikens gårdstomt (L1985:7641) utgör del av den historiska gårdstomten.

Kvartsen som hittades i åkermark norr om Siggetorp förstärker det tidigare utpekade boplatsläget på platsen (Kihlstedt 2003).

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar och att ta tillvara fynd. Syftet med den arkeologiska utredningen var att klargöra om det fanns okända fornlämningar och att så långt möjligt beskriva dem.

Arbetet har genomförts i enlighet med syftena och inga avsteg från undersökningsplanen gjordes. Daterbart material insamlades, men skickades inte på analys i enlighet med beslut fattat i samråd med Länsstyrelsen efter avslutad fältarbetsfas.

Resultaten motsvarar väl det förväntade i det att enstaka lämningar från gårdstomterna hittades liksom några äldre åkerdiken. Även fynden av kvartavslag kunde förväntas i och med läget i landskapet.

Referenser

Tryckta källor

Kihlstedt, B. 2003. *Östra förbifart Katrineholm*. Väg 55/56, Södermanland, Stora Malm, Floda och Östra Vingåker socknar. UV Mitt rapport 2003:26.
SMHI. 1995. *Sänkta och torrlagda sjöar*. SMHI Svenskt Vattenarkiv. Rapport SMHI nr 62, 1995

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Lantmäteristyrelsen

C16-106:1 Siggetorp nr 1 Skattningsberedning 1780

C16-144:1 Vikan nr 1 Skattningsberedning 1780

Digitalt material

Ortnamnsregistret SOFI, besökt 2019.12.13

Historiska museets fynddatabas, besökt 2019.12.13

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningstabell

A-nr	Typ	Beskrivning	Kommentar
A1	Grop	Br 0,14 m 0,2 m djup spetsig, gråbrun lera med lite kol	PK
A2	Dike	Br 0,6 m dj 0,1 m forts i schaktbotten + 0,45 m brun matjord med tegel och lite kol	
A3	Dike	Brun lerig sand, fynd av spik. Br 0,5 dj 0,1 fortsätter i schaktbotten +0,4 m	
A4	Dike	0,6 m br dj 0,1 m forts i schaktbotten + 0,45 m brun matjord med tegel och lite kol	
A5	Grop	Svart sand med enstaka tegelbrocka dj 0,3 +0,2 m humösare i S	Metallskrot, ej tillvarataget
A6	Dike	Sotig brun lera med inslag av kol +0,5 br 0,4 dj 0,18 m	PK
A7	Stenlyft	Brun lerig matjord br 1,0 m dj 0,4 m	
A8	Stolphål	Med bevarad stolpe, träets br 0,4 m dj 0,5 m, br 0,55 m, sotig lera. Över stolpen liggande trä 1,15 m i längd	
A9	Grop	Br 0,8 m dj 0,3 m, mörkbrun sotig lera med inslag av kol, plan sluttande botten	PK
A10	Grop	Källargrop? Mörkbrun lätt humös siltig lera, spridda stenar, inslag av sot och lite kol och liite tegelkross.	1 fragment fajans
A12	Grop	Skålad, fylld med brun matjord med lite tegelkross och en kolbit ytligt. Leran i utanför nedgrävningen är rödfärgad av värmepåverkan br 0,2 m, fortsätter i schaktbotten	Noggrant tömd på ursprunglig fyllning
A11	Stolpfärgning	0,2 m i diam., förkolnat trä, sot	PK, i botten av A9
A13	Grop	Br 1,45 m dj 0,3 m, melerad lera och matjord. I N finns ett kollager i botten	
A14	Grop	Kolig matjord, br 1,0 m dj 0,2 m ligger i S änden av mörkare matjord	Stenlyft?
A15	Grop	Br 1,4 m dj 0,25 m, kolig matjord	
A16	Grop	Br 2,5 m dj 0,2 m, kolig matjord	
A17	Dike	Stendike br 0,6 m	
A18	Dike	Sotig matjord Ö-V br 1,3 dj 0,3 forts i schaktbotten +0,4 m	
A19	Dike	Sten 0,1-0,2 m st. i brun matjord. Inslag av tegelkross. Skålad. Syns i båda schaktväggarna	
A20	Grop	Skiktad matjord och orange sand, en rund sten ca 0,3 m. I botten en grå gruslins med en järngrunka	
A21	Stolphål med stenskoning	Br 1,0 m dj 0,45 m forts. i schaktbotten. Stenskoning 0,2 m s.t. stenar, lite trä och taktegel. Stolpen troligtvis 0,35 m i diam. Ev. omstolpningsgrop i N delen.	

Bilaga 2. Fyndtabell

Fnr	Typ	Material	Antal	Mått/ mm	Kontext	Beskrivning	Kommentar
1	plattformsavslag	kvarts	1	35x27x20	L2019:7034	proximal, mörk, med glimmer	
2	avslag	kvarts	1	31x22x10	L2019:7034	Distal från tvåsidig plattformskärna?	
3	avslag	kvarts	1	15x10x5	L2019:7034	tjock bit, splitter?	
1	fat	fajans	1	15	A10	platt bit, vit glasyr med blå växtornamentik	kasserad
5	slagglump	järn	1	38x35x26	Åkermark, N om L1985:7641	svart stenliknande, lätt, 27 g	kasserad
6	splitter	kvarts	2		Åkermark, N om L1985:7402	3 vassa kvartsbitar, ej säkert slagna	kasserad
7	splitter	kvarts	3		Åkermark, S om L1985:7402	3 vassa kvartsbitar, ej säkert slagna	kasserad
8	splitter	kvarts	1		Åkermark, N om L1985:7402	1 vass kvartsbit, ej säkert slagen	kasserad
9	splitter	kvarts	1	16x15x6	Åkermark, N om L1985:7641	1 vass kvartsbit, ej säkert slagen	kasserad

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2019:62

